

hagyománya iránt – azaz érzéki és racionális, szemlélet és fogalom (az esztétikai töredékekben: *intuício* és *fogalom*) szembenállásának elfogadása – mindössze azt teszi lehetővé, hogy a hermeneutikai látásmód, mely a „tisztá” szemléletet eleve a megértésbe gyökereztetni és abból származtatja, csak József Attila „szisztematikus törekvései *peremén*” bukkanjon föl (115.). A rögzült képleten azonban túlmutat gesztusa, mellyel a szintetizáló *ihletet* mint „a szemlélet és a gondolat ellentétében való egység”-et (idézi F. M. I., 119.) hamadikként odaemeli a hagyományos megismerésformák dichotómiája mellé. Alighanem ez a mozdulat világhítható meg leginkább olyan eseményként, amely töredékben maradt elméleti munkásságát a hermeneutikai gondolkodás modern történetének összefüggésében teszi értékelhető-

vé, s amelynek felismerése a *lírai* életmű újraolvasását is befolyásolhatja. E költészet vonatkozásában ugyanis a Beney Zsuzsa szerint „komplexitásukban lefordíthatatlan darabok”-kal való szembesülés jelenleg is élő kérdést hordoz. Márpedig a vers „rejtélye” nem kutatható a modernség ama fejleményének tudatosítása nélkül, amelyek során a filozófiai beszéd ráeszmél saját fogalmainak nyelvinségére és az irodalom értelemteremtő médiumának megkerülhetetlenségére. Vagyis a léttapasztalat nyelvi metamorfózisainak arra a következményére, hogy – Fehér M. István summázatával – „ha megváltozik a szó, megváltozik a dolog” (190.). (*Fehér M. István: József Attila esztétikai írásai és Gadamer hermeneutikája. Irodalmi szöveg és filozófiai szöveg. Pozsony, Kalligram, 2003*)

Mártonffy Marcell

Áldozat és szenvedély – tudó-sportrék.

Szerkesztette Szirtes Gábor

A könyv tizenöt interjút tartalmaz. Mindegyikük alanya tagja a Magyar Tudományos Akadémiának, és valamiképpen kötődik Pécshez, a Pécsi Akadémiai Bizottsághoz: vagy a Pécsi Tudományegyetem tanára vagy a Kaposvári Egyetemen keresztül – amely a pécsi régióban helyezkedik el – kapcsolódik a bizottsághoz, illetve a pécsi tudományossághoz.

A tizenöt tudós közül nyolc, a többség (ha Hámori Józsefet is – joggal – ideszámítjuk) orvos (sőt Borhidi Attila botanikust is ideszámítva, úgy fogalmazhatunk, hogy kilencen a biológiai és orvosi tudományok területén dolgoznak), négy az agrárterületről kerül ki, és csak egy, Ormos Mária történész a humán és társadalomtudományok területéről. Ez a megoszlás nagymértékben jellemző a pécsi tudományosságra, amely különösen erős az orvostudományokban. A kötetben szereplő orvostudósok annak a nagy nemzedéknek

a neveltjei, amelyet többek között Lirsák Kálmán, Szentágothai János, Könyey István, Kerpel-Fronius Ödön, Romhányi György neve fémjeléz.

Az egyes interjúkat rövid, az interjúalanyra, illetve legfontosabb adataira vonatkozó rész vezeti be. Ez a különböző esetekben annyira nem „standardizált”, hogy előfordul, még a szóban forgó személy születési éve sem derül ki belőle.

Az interjúkban, amelyeket egyébként három személy: Cseri László, Kozma Ferenc, Méhes Károly Gyula vett fel, az ilyen esetekben szokásos kérdések szerepelnek: a megkérdezett szakmai érdeklődéséről, eredményeiről, de magánéletéről, szórakozásairól is. Mindezekből általában igen érdekes olvasmányos anyag alakul ki. Ezekre, illetve a könyvben szereplő tudósok mindegyikének életére jellemző az, ami a könyv címében szerepel: áldozat és szenvedély.

Az interjúk közül nehéz lenne egyiket vagy másikat kiemelni. Inkább az ismertett eredmények közül két olyan megállapítást

idéznek – annak jellemzésére, hogy az interjúkban mennyire nem csak személyes vonatkozások szerepelnek –, amely a közhiedelemmel, a társadalomban meggyökerezett felfogással ellentétben áll.

Az egyik a sokat szidott peszticidekre vonatkozik, a másik a radioaktív sugárzásokra. „A peszticidek használata teszi lehetővé a termésbiztonságot és az éhínség elkerülését, túlzott háttérbe szorítása pedig növeli a terményekben és élelmiszerekben felhalmozódó mikotoxinok – gombák által termelt mérgező anyagok – által előidézett humán- és állategészségügyi problémákat.” (Horváth József) „...a sugárhatás mértékét vizsgáltuk az emberi szervezetben. A legfontosabb eredményem ezen a területen, hogy az igen alacsony sugárdózis nem károsít, ugyanis az volt eddig az alaptétel, hogy a legkisebb sugárzás is káros. A káliumos oldattal megállított békaszívet radioaktív izotóppal meg lehet indítani, vagyis a sugárzás ingerként is hat. A zöldeknek, akik megijednek egy kismértékű radioaktív sugárzásnövekedéstől, fogalmuk sincs erről. Pedig a sugárzást lehet a legpontosabban mérni úgy, hogy egyen-

ként számlálom az elektronok, kvantumok számát. Amikor Csernobil után a tejben mértek 400 impulzus/szekundumot, attól nagyon megijedtek. Pedig az emberben lévő természetes kálium 4000 impulzus/szekundum béta-sugárzást ad le. Egymást sugározzuk kölcsönösen, s ez bizonyos mértékig hozzájárul az életműködéshez. És még mindig sokan elfogadják azt a tantételt, hogy még a legkisebb radioaktív sugárzástól is félni kell, mert a zöldek tudatlanságból ezt tanítják.” (Tigyi József)

Meg kell állapítanunk, hogy a Pécsi Akadémiai Bizottság és a Pannónia Kiadó nagyon fontos feladatot teljesített az interjúkötet közreadásával, mert ahogy Vizi E. Szilveszter, az MTA elnöke a bevezetésben megállapítja: „A tudósportrékból, tudósokkal készített interjúkból álló kötetek elsődleges célja reflektorfénybe állítani az alkotó embert a szakma, a szűkebb társadalmi környezet és a nagyközönség előtt.” (*Szintes Gábor (szerk.): Áldozat és szenvedély – tudósportrék. Az MTA Pécsi Területi Bizottsága – Pannónia Kiadó, Pécs, 2003*)

Berényi Dénes

A külső szakértő szemével némely égető orvosi kérdésekről – Bárdos György tankönyvnek „álcázott” hasznos vademecumja a testi bajok lelki összefüggéseiről

Bárdos György, országosan ismert agybiológus szerző, viselkedéskutató, szokatlan könyvet írt hallgatói számára az emberi belső szervrendszerek magasabb agyi kapcsolatairól. Rendhagyó kötet, mert – a szerző bevallása szerint – sem nem orvosi, sem nem pszichológiai, de még csak nem is biológiai jellegű munka, hanem napjaink nyomasztó gondjáról, az ember lelki életének testi összefüggéseiről olvasmányos stílusban régebbi és újabb gondolatokat ötvöz. Mэгhozzá

egyáltalán nem az orvosi hivatás és szakma beavatott és sokszor elfogult művelőinek szemszögéből, hanem a viselkedéselettanban és az orvosi pszichológiában egyaránt otthonosan tájékozódó, művelt biológus nézőpontjából. Ez a friss, néha rácsodálkozó szemlélet olyan súlyos, határterületi kérdéseket boncolgat, amelyekre a közelmúlt és a jelen orvosképzése alig, vagy csak igen szórványosan világít rá. Ezek közül a sarkalatos problémák közül kiemelendő az ún. pszichoszomatikus orvoslás témaköre, amely még ma is jobbára mostohagyermek a klinikai medicinának.

Az ízléses nyomású könyv bevezetése rögtön néhány, a továbbiakban részletes kifejtésre kerülő, alapfogalmat tisztáz. Maga a munka három nagyobb részt foglal magába, ezeken